

Explanatio sancti Thome

Circa primum primo premitit gratiarum actionem per eis. Secundo materia eius ibi. Super communicatione etc. Gratias autem agit adiuncto gaudio et deprecatione. Et ideo hec tria tangens dicit. Gratias deo nostro. Gratias agere est recognoscere gratiam sibi factam. i. thessal. ultimo. In omnibus gratias agite. etc. In omni memoria: quia in eis nihil occurrit apostolo quod non esset dignum gratiarum actione. Et hoc est valde magnus. puer. 10. Memoria iusti cum laudibus etc. Pro omnibus etc. Populus autem tuus omnes iusti in perpetuum etc. Agit ergo gratias per eorum bono. orationem et deprecationem per custodia. totum tamen per gaudio. i. Reg. 12. Absit autem a me hoc peccatum in domino ut cesset orare pro vobis. Deinde cum dicit. Super communicatione etc. tangit de materia trium predictorum. Et primo ponit materiam gratiarum actionis. Secundo gaudij de futuris ibi. Confidens etc. Tertio deprecationis ibi. Testis etc. Dicit ergo. Super communicatione scilicet qua communicastis doctrine evangelij credendo et opere implendo. Hec est enim vera communicatio Heb. ultimo. Beneficentie autem et communionis nolite oblitisci etc. Prima dicit. Eccl. 27. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol etc. Et hoc ipsum confidens de vobis gaudeo: quia qui cepit etc. Iere. 17. Benedictus homo qui confidit in homine. et ponit carnem brachium suum. Benedictus vir qui confidit in domino et erit dominus fiducia eius. et hoc in virtute dei. Et ideo dicit. Cepit etc. Jo. 15. Sine me nihil potestis facere. Quod est contra pelagianos qui dicunt principium boni operis esse ex nobis: scilicet consumationem ex deo. Sed hoc non est verum. quia principium boni operis in nobis est cogitare de bono. et hoc ipsum est a deo. 2. corin. 3. Non quia sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis etc. In diem christi iesu quo remunerabit singulos. 2. Ti. ultimo. In reliquo reposita est mihi corona iusticie quam reddet mihi dominus etc. 1. corin. 1. Confirmabit vos usque in finem sine crimine etc. Ratio gaudij ponit cum dicit. Sicut est mihi etc. quia scilicet iustum est quia congraudetis mihi de bonis meis. Et quia habeat vos etc. Quasi dicat. habeo de vobis hanc conscientiam tales vos esse. Ideo gaudeo ut scilicet gaudeatis de his de quibus et ego. quod est in vinculis meis. quia tunc pro christo fuit ligatus de quo gaudebat Jac. 1. Omne gaudium existimate fratres etc. Et in variis temptationibus incidistis scientes etc. Act. 5. Boni apostoli gaudentes a conspectu concilij. quonia digni habiti sunt pro nomine iesu contumeliam pati etc. Et in defensione et confirmatione evangelij scilicet audacter predicando contra tyrannos et hereticos. Et quia confirmabat eum geluim in cordibus fidelium Act. 18. Perambulans ex ordine galatiam regionem et frigiam: confirmans omnes discipulos. Et aliter secundum glo. In corde id est desiderio ut locis sitis sempiterni gaudij. Jo. 16. Gaudium vestrum nemo toller a vobis. Et hoc non potest abstrahi a corde meo. quia etiam in vinculis existens: et intentus confirmationi et defensionem evangelij sollicitudo de vobis non recedit de corde meo.

Capitulum primum.

Uestis enim mihi est deus quod cupiam omnes vos esse in vinculis iesu christi. Et hoc oro ut charitas vestra magis ac magis abundet in omni scientia et in omni sensu: ut peribis portiora: ut sitis sinceres et sine offensa. in diem christi: repleti fructu iusticie per iesum christum in gloriam et laudem dei

Scire autem vos volo fratres quia que circa me sunt: magis ad profectum venerunt euangelij: ita ut vincula mea manifesta fierent in christo in omni pretorio et in ceteris omnibus: ut plures et fratribus in domino confidentes in vinculis meis abundantius audent sine timore verbum dei loqui. Quidam quidem et propter invidiam et contentiones: quidam autem et propter bonam voluntatem christum predicant. Quidam ex charitate scientes quonia in defensione euangelij positus sum. Quidam autem ex contentione christum annunciant non sincere: existimantes periculum se suscitare vinculis meis.

Posita materia gaudij de spe futura: hic ostendit super deprecationem per eis facit. Primo premitit suum desiderium quod ostendit omnino feruens. Secundo materiam deprecationis ibi. Et hoc oro etc. Et quia cordis desiderium soli deo est manifestum: ideo inuocat deum testem quod per eis deprecet cum desiderio. Job. 16. Ecce in celo testis meus est scilicet deus etc. Quomodo cupiam vos scilicet ego existens in visceribus iesu christi. Vel quod cupiam vos esse in eis. quasi dicat. Cupiam vestram salutem et participatio nem viscerose charitatis christi Luc. 1. Per viscera misericordie dei etc. quasi dicat. quod ad perfida et intima cordis virtus amoris pringit. Vel cupiam ut sitis in visceribus iesu christi ut ipsum intime diligatis ut et diligamini ab eo. in hoc enim vita hominis consistit. Deinde cum dicit. Et hoc oro etc. ponit deprecationem et tria bona optat. Primo quantum ad interiorum charitatis augmentum. Affectus enim interiorum perficitur per charitatem. et ideo non habentem charitatem operandum est ut habeat. habenti vero ut perficiat. Unde dicit ut charitas etc. Pro augmento autem charitatis orandum est deus. quia solus deus hoc in nobis operatur. 2. corin. 9. Potens est autem deus omnem gratiam abundanter facere in vobis ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes abundetis in omne opus bonum etc. Et hoc necessarium ut petamus et nos. quia Mart. 5. Nisi abierit iusticia vestra plus quam scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum etc. Secundo quantum ad intellectum. Unde dicit. In scientia. Sed nunquid ex charitate pervenit scientia? Sic. quia dicit. 1. Jo. 2. Et vos vocationem quam accepistis ab eo manet in vobis. et non necesse habetis ut aliquis doceat vos. sed sic vnicio docet vos de omnibus etc. Item charitas est spiritus de quo dicitur Jo. 16. Cum venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem etc. Cuius ratio est quia qui habet habitum si rectus est habitus: sequitur inde rectum iudicium de his que pertinent ad illum habitum: si vero corruptus falsum. Sicut circa venerea tempus habet bonum iudicium. intempus non: sed falsum. Omnia autem que a nobis sunt sunt informanda charitate. et ideo habens charitatem habet rectum iudicium: et quantum ad cognoscibilia. Et sic dicit. In scientia qua scilicet agnoscat veritates et inherat circa ea que sunt fidei. Hec est scientia sanctorum. de qua dicitur sap. 10. Et quantum ad operabilia et sic dicit. In omni sensu. Qui est vis cognoscitiva circa exteriora obiecta. Et proprius eius est ut statim iudicet de proprio sensibili recte. Et ideo hoc nomen translatum est ad interiorum iudicium rationis. Unde sensa et dicunt habere rectum iudicium circa agibilia. Sap. 1. Sentite de domino in bonitate etc. Sap. 6. Cogitare de illa sensus est consumatus etc. Sed hic sensus debet esse

Explanatio sancti Thome

Scio enim. ponit fructum ex pfectu suo puenientem. Et pmo ponit ipsum fructum. Secundo mouet quandam dubitationem ibi. **Q**uod si uiuere. Item pmo pponit fructum. Secundo auxilliu ipsum psequedi ibi. **P**er uestra oratione. Tertio assignat materiam fructus ibi. **S**ed non in omni. Dicit ergo. **G**audete de his: et hoc ppter fructum puenientem ex eis in salute eterna. **E**sa. 45. **S**aluatus est israel in dno salute eterna. Et hoc ideo. qm qm nos aliquid bona facim? coopando saluti aliorum redundat in salute nostra. **S**i enim ut dicit **M**atth. 18. **Q**ui secalizauerit unum ex his pusillis. quanta gloria dignus est qui salutem multorum procurat. **A**uxillius autem est triplex: scilicet ex parte aliorum mutua oratio. **U**nde dicit. **P**er uestras orationes scilicet ex quibus spero adiuuari a deo. **I**ac. ultimo. **O**rate pro inuicem ut saluemini. **E**x parte dei de qua habemus spem salutis. **E**sa. 26. **I**n facie tua dno coepimus et qm pcurium? et peperimus? spem. **E**t ideo dicit. **E**t subministracione spem lesu xpi. **R**o. 8. **S**piritus adiuuat infirmitate nostras. **E**t loquitur similitudinarij. qm enim aliquis est debilis indiget releuante ut sustentet et hoc est subministrare. **E**t nos debiles sumus ideo indigem? subministracione spem. **I**o. 14. **E**t suggeret uobis omnia. scilicet qm si uobis subministrado. **I**tem ex parte nostra est spes in deo. qm puer. 11. **Q**ui confidit in diuitijs corruet. **S**peret qm spes nostra sit in deo. ps. **Q**ui confidit in domino sicut mons syon. **E**t ideo dicit. **S**ecundum expectationem et spem meam. **S**ed nonne spes est expectatio future beatitudinis? **D**icendum est qm spes est motus appetitus in bonum arduus. **E**t hoc qm quis sperat adipsi per se. sic spes est sine expectatione. quando autem per alium tunc est spes cum expectatione. et sic nos expectamus spem habentes aliquid consequi per alium. ps. **E**xpectans expectaui dominum. **R**o. 8. **S**pe salui facti sumus. **S**ed dicit scio et postea spero et expecto. **N**unquid certa est hec spes? **R**espondet apostolus dicens. **I**ta. qm in nullo confundar. 1. **M**achab. 2. **O**mnes qui sperant in illo non infirmantur. **R**o. 5. **S**pes autem non confundit. **E**ccl. 2. **N**ullus sperauit in domino et confusus est. **Q**ui? pmo ratione assignat. **S**ecundo exponit eam. **R**atio hec sumit ex hoc qm ipse totaliter ordinat ad seruitiu xpi. **Q**uasi dicat. **I**deo hec mihi puenient in salutem: qm totaliter sum ad seruitiu xpi. **E**t pmo ponit fiducia. **S**ecundo psequenter. **T**ertio certitudine intentionis. **D**icit ergo. **S**ed in omni fiducia. **Q**uasi dicat. **M**ulti psequuntur me: sed ego confido in deum. **E**sa. 12. **F**iducialiter agam et non timebo. ps. **F**iducialiter agam in eo. **S**icut semper id est a principio conuersionis. **A**ct. 9. **Q**uod in damasco fiducialiter egerit. **I**ta et nunc **J**ob. 27. **I**ustificacione mea quam cepi tenere non deseram. **T**ertio ostendit qm sit eius recta intentio. qm magnificabit. **C**hristus cum sit uerus deus non potest in seipso magnificari vel minorari: sed in nobis id est in cognitione aliorum. tunc ergo quis magnificat christum qm eius cognitionem dilatat. **E**ccl. 43. **Q**uis magnificabit eum sicuti est a principio. **E**t hoc et uerbo et facto quando magnitudo diuini effectus ostendit magnitudinem eius. **E**t inter effectus mirabiles iustificatio est. **D**ec qm diu est in corde hominis latens non magnificat per eam xps nisi quantum ad cor illius: non quantum ad alios: sed quicquid prorumpit in exteriora per actus corporales apparentes: tunc magnificat. **E**t ideo ait. **I**n corpore meo. **I**n corpore nostro xps dupliciter magnificat. **U**no modo in quantum corpus nostrum deputamus ad obsequiu eius. misericordia eius corporaliter exequendo. 1. **C**orin. 6. **G**lorificat et portat deum in corpore uestro. **A**lio modo corpus nostrum exponendo pro xpo. 1. **C**orin. 13. **S**i tradidero corpus meum ita ut ardeam. **S**ed primus modus sit

per vitam. **S**ecundus uero per mortem. **I**deo dicit. **S**ive per vitam qm uiuendo operatur. siue per mortem. **R**o. 14. **S**icut uiuimus siue morimur dno sumus. **Q**uod etiam intelligi potest de morte spuali. **C**ol. 3. **M**ortificate membra uestra que sunt super terram. **D**einde exponit quod mortificabitur per vitam et per mortem dicens. **M**ibi uiuere. **I**ta enim importat motione quandam. **I**lla enim uiuere dicitur que ex se mouent. **E**t inde est qm illud uidetur esse radicaliter uita hominis quod est principiu motus in eo. **H**oc autem est illud cui affectus uentur sicut fini. qm ex hoc mouetur homo ad omnia. **U**nde aliqui dicunt illud ex quo mouetur ad operandu uita suam: ut uenatores uenacione. et amici amici. **S**ic ergo xpus est uita nostra: quoniam totu principiu uite nostre et operationis est xpus. **E**t ideo dicit apostolus. **M**ibi uiuere. qm solus xpus mouebat cum. **E**t mori lucrum: hic apostolus ppter loquitur. **Q**uilibet enim sibi ad lucrum reputat qm uita quam habet imperfectam potest perficere. **S**ic infirmus ad lucrum reputat sanam uita. **U**ita nostra chru? est **C**ol. 3. **U**ita uestra abscodita est cum xpo in deo. sed hic est imperfecta. 2. **C**or. 5. **Q**uandiu sumus in corpore peregrinamur a dno. **E**t ideo qm morimur corpore pfecti nobis uita nostra scilicet xps cui tunc presentes sumus. ps. **C**um uideret dilectis suis somnum. 2. **T**i. 4. **E**go enim iam delibor et tempore mee resolutionis instat. **D**einde cu dicit. **Q**uod si uiuere. ponit dubitatione quandam circa qm uita sunt. **E**t circa hoc duo facit. **P**rimo ponit dubitatione. **S**ecundo soluit eam ibi. **E**t hoc confidens. **I**te pma in duas qm pmo ponit dubitatione. **S**ecundo exponit rationes ad utraq partem ibi. **C**oartor autem. **D**icit ergo. **S**i uiuere in carne hic mihi dicit fructus. **V**erum est qm in corpore meo dum uiuo magnificat xps. **E**rgo uiuere meum in carne id est uita mea in carne est huiusmodi fructus. **I**nde predicat effectum de causa id est si uita affert mihi hunc fructum ut xps magnificet uita in carne est bona et fructuosa. **R**o. 6. **H**aberis fructu uestru in sanctificacione. **S**i ergo ita est ignoro quid eligam uestru mori uel uiuere. **R**o. 8. **N**am quid oremus sicut oportet nescimus. **H**ab. 9. **C**ogitationes enim mortalium timide et incerte puidetie nostre. **S**ed quare dubitas? **Q**uia coartor. **P**rimo ponit rationem ad partem unam. **S**ecundo ad aliam. **I**n hunc enim duplex est motus: nature scilicet et gratie. **N**ature ad non moriendu. 2. **C**orin. 5. **N**olum? expoliari sed supuestiri. **I**o. ultimo. **E**t alius ducit te quod tu non uis. **E**t gratie qua suggerit charitas que mouet ad dilectione dei et proximi. **H**ic affectus ad dilectione dei mouet ut sis cum xpo. **E**t ideo dicit. **D**esideriu habens dissoluit non simpliciter: sed esse cum xpo. 2. **C**orin. 5. **N**udemus autem et bonam uoluntate habemus? magis peregrinari a corpore et presentes esse ad dnm. **I**n quo nota salitas opinionis grecorum qm anime sanctorum post mortem non statim sunt cum xpo. **E**t hoc ideo opto: qm est multo melius esse cum xpo. ps. **Q**uid enim mihi est in celo. **D**es fecit caro mea et cor meum scilicet ad habendu bonum. ps. **M**elior est dies una in atrijs tuis super milia. **D**ilectio autem proximi mouet ad pfectu proximi. **E**t ideo dicit. **P**er manere autem. id est necessaria est uita mea. ppter uilitatem uestram. 2. **C**orin. 5. **S**icut mente excedimus deo. siue sobrius sumus uobis. **U**el aliter. **C**oartor et c. id est ex duplici parte insurgit desiderium dissolui. melius est. **S**ententia non mutat. **S**ed hoc non uidetur dubitabile et in peiorem partem declinare. **P**rimu enim desideriu excitat in nobis dilectio dei: **S**ecundu dilectio proximi. **M**aius est desiderium proximi. **R**espondeo. **D**icendum duplex est dilectio dei: scilicet dilectio concupiscentie qua uult frui deo et delectari in ipso. et hoc est bona bonis. **I**tem

in epistolam ad Philippenses II.

est dilectio amicitie: qz homo preponit honorem dei etiā huic delectationi qua fruit deo. Et hec est perfecta charitas. Unde Ro. 8. Regz morz neqz vita neqz angeli. 2c. Et subdit nono capi. Operabam ego anathema fieri p fratribus meis 2c. Et hoc vt ostendat se esse perfectioris charitatis quasi sit paratus ppter amorē dei 2z gloriā carere delectatione visionis dei. 2z ideo hoc elegit tanq̄ magis perfectum.

Lectio tertia.

Et hoc confidens scio qz manebo 2z permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum 2z gaudium fidei: vt gratulatio vestra abundet in christo iesu in me. p meum aduentum iteruz ad vos. Tantum digne euangelio christi conuersamini: vt siue cuz venero 2z videro vos siue absens audiaz de vobis. quia statis in vno spiritu vnanimēs collaborantes fidei euangelij 2z in nullo terreamini ab aduersarijs que est illis causa perditionis. vobis autē salutis. Et hoc a deo. Quia vobis donatus est p christo non solum vt in eum credatis: sed vt etiam p illo patiamini: idem certamen habentes quale 2z vidistis in me 2z nūc audistis de me

Postea dubitatione et rōnibus hinc inde: hic soluit dubitationē. Et pmo quasi eligens vnam partē p̄nūciat post futurū aduentum suū ad eos quantum ad se. Secūdo ostendit quid requirat ex parte eorū ibi. Tantū digne 2c. Item p̄ma in tres: qz pmo p̄mittit futurum aduentū. Secūdo ostendit fructū. Tertio illum fructū exponit. Dicit ergo. Alere in carne necessariū est ppter vos. et hoc qz mea vita est fructuosa vobis. ideo scio hoc se qz pmanebo: sed hoc quasi confidens de deo. puer. 18. In stus q̄ leo confidens absqz terroze erit 2c. Danebo 2z pmanebo id est vinam et diu vinā. Sed contra statim ē occisus a nerone. Respondeo. dicendū est qz epla est facta vel scripta pmo anno in carceratiōis qd fuit pmo anno neronis. Unde postea vixit septem annis. Om̄ibz vobis id est ad vtilitatē omnīū vestrū. 1. Corin. 10. Non querens quid mihi vtile est. sed qd multis vt salui fiant. Et hoc ad p̄fectum vestrū id est vt p meam exhortationem p̄ficiatis in fide 2z gaudeatis de mea vita quā audistis. s; magis gauderetis si essem p̄sens Ro. 1. Desidero videre vos. 2c. Deinde exponit qd dixerat dicens. Et gratulatio vestra 2c. id est si detur vt iterum veniam ad vos: est vt gaudiū abundās sūm vobis Ep̄. 3. Si autē qui potens est om̄ia facere sup̄abundanter q̄ petim⁹ aut intelligimus 2c. Et hoc in xpo iesu: qz hoc ipsum qz gaudebat de eo erat ppter xpm. P̄bilem. Fruar te in domino 2c. Deinde cum dicit. Tantum digne 2c. ostendit quid requirat ex parte eorū. Et circa hoc tria facit. quia pmo facit hoc. Secūdo manifestat vtilitatem inde consequentē. Tertio explicat. Dicit ergo qz tūc ex parte eorū requirit qz in euangelio christi digne conuersentur se; s; qz doctrine tali congruit. 1. thessal. 2. Testificati sumus vt ambularetis digne deo qui vocauit vos in suum regnū 2z gloriā 2c. Col. 1. Ambuletis digne deo 2c. Et cum venero ad vos et videro vos aut absens audiam de vobis bona. Et hoc gaudiū est mihi. 3. Jo. 1. Datiorum horum non habeo gratiam qz vt audiaz filios meos

os in veritate ambulare 2c. Et nūc in specialī expetit ab eis: p̄mo vnitatem. Secūdo constantiam ibi. Et in nullo 2c. Et autē sanctis necessaria vnitās triplex. scilicet amoris. Unde dicit: Audiā de vobis qz se; statis in vno spiritu qd est per amozes Ep̄. 4. Solliciti seruare vnitatem spūs in vinculo pacis Et. 1. Corin. 6. Qui autē adheret domino vnus spūs est. Item concordie. Unde dicit. Vnanimēs id est vnam voluntatem et animū habentes Act. 4. Multitudinis credentium erat cor vnū 2z anima vna 2c. ps. Qui inhabitare facit vnus moris in domo 2c. Item cooperationis. Unde dicit: Collaborantes 2c. vt se; vnus adiuuet aliuz. Sed hoc facit quod dicit. 1. Reg. 25. Cōgregat⁹ est israel vnuerfus et planxerunt eum se; samuelē puer. 18. Frater qui iuuat a fratre quasi ciuitas firma. Secūdo expetit constantiam ibi. Et in nullo 2c. Et pmo inducit ad fortitudinē. Secūdo ponit rationes. Dicit ergo. Et in nullo 2c. quia nihil possunt nisi quantum deus p̄mittit. Luc. 21. Capillus de capite vestro non peribit ps. Foliū eius non defluet 2c. Esa. 51. Quis tu vt timeas ab hōie mortali 2z a filio hominis qui quasi fenum ita arefcet. Ratio autē est triplex p̄ma sumit a fructu tribulationis. Secūda ex dono duplici dei. Tertia ab actore. Dicit ergo. Nō terreamini: quia est vobis fructus: qz se; persecutio in illis se; p̄sentibus est causa perditionis. sed vobis est causa salutis Ma. 16. Qui voluerit animam suam saluāz facere p̄det eam 2c. Jo. 12. Qui amat animā suam perdet eā. Ies. 12. Perditio tua ex te israel tantūmō ex me auxiliū tuuz 2c. Et hoc a deo a quo pro munere donatum est vobis qz sustineatis tribulationes patienter. Et in eū credatis. Ep̄. 2. Gratia eius estis saluari. Et hoc quantum ad fidem quod est magnū et primū donum. Et etiā vt p illo patiamini qd est magnū donū vt curam xpi agatis q̄si athlete eius Act. 5. Ibant apli 2c. Sic ergo vtile est es honorificum: et ideo agatis fortiter. Tertio ex exemplo qz ita tractat eosde; sicut nos qui sumus p̄mitte fidelīz: Et ideo dicit. Idem certamen habentes quale vidistis in me se; apud vos qm nudus fui verberat⁹ philippis p̄ p̄bitonissam liberat⁹. Act. 16. Et nunc audistis de me qz sum in vinculis.

Capitulū secundū.

In qua ergo consolatio in christo: si quod solaciū charitatis: si qua societas spiritus. si qua viscera miserationis: implete gaudiū meum. vt idem sapiatis: eandē charitatem habētes. vnanimēs id ipsum sentientes. Nihil p contentione; neqz p inanem gloriā. sed in humilitate superiores sibi. inuicem arbitantes. non que sua sunt singuli considerantes: s; ea que aliorū.

Supra p̄buit se in exemplū patientie et sanctitatis: hic ad idem adducit exempla aliorū. Et pmo ponit exemplū christi. Secūdo exempla suoz discipuloz quos ad eorū confirmationē mittere p̄mittit ibi. Spero autē in dño 2c. Circa primū tria facit. qz pmo p̄mittit exhortationem. Secūdo inducit exemplū ibi. Hoc em̄ sentite 2c. Tertio concludit p̄positum ex exemplo christi ibi. Itaqz charissimi mei 2c. Circa primū pmo ē cōsideratū crimē qz eos inducit. Secūdo ad quid inducit ibi. Implete gaudiū 2c. Ut autē circa p̄mū qd duplici medio. P̄mo ex deuotione ad ipsum xpm. Sed ex charitate. primū. Tertio ex sp̄ali societate. Quarto ex miseratione. Dicit